

DELAVSKA POLITIKA

Lahja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Občevlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za izozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 89

Sobota, 10. novembra 1934

Leto IX

Kongres URSSJ-a in mladinsko vprašanje

Ena najbistvenjših nalog vsakega velikega pokreta je skrb za svoj naraščaj. Vsak pokret, ki se te naloge ne zaveda, bo zadel v svojem stremjenju po razmahu na težkoče in ovire, ki pridejo v okvirju pokreta samega na razne načine do izraza. Ta ugotovitev seveda ni od danes; že pred leti so pristopila vsa velika socialistična gibanja poedinih držav k reševanju mladinskega vprašanja. In tam uspehi tudi niso izostali! Ako le pomislimo, koliko življenja in elana daje čehoslovaška delavska mladina svojemu socialističnemu kulturnemu, strokovnemu in političnemu pokretu! Ponos nemškega in avstrijskega socialdemokratskega pokreta je bila — mladina! In kamor gledamo,

je bila in ostane mladina razširjevalka in nositeljica vseh velikih idej in pokretov.

Ker je našega socialističnega gibanja smoter in glavni cilj sprememba sedanega kapitalističnega družabnega reda v socialistični družabni red, zato si moramo biti na jasnem, da je vendar enkrat treba s širokopoteznimi akcijami

privabiti v naše vrste delavsko in kmečko mladino,

jo s primerno zaposlitvijo sistematično vzgajati v socialističnem duhu ter na ta način pripravljati predpogoje za uresničenje naših stremljenj in hotenj.

Kako je bilo do sedaj v tem oziru pri nas? Ali smo se vedno dosledno ravnali po teh osnovnih načelih? Ali nismo morda že kaj grešili s tem, da smo postopali z mladinskim vprašanjem preveč mačehovsko in površno? Res je sicer, da služita naš kulturni in sportski pokret socialistični vzgoji mladine. Toda pozabiti ne smemo, da je treba baš o tej vzgoji voditi točne račune, ker sicer se nam lahko pripeti, da bo uspeh našega celokupnega sportskega pokreta v zdravstvenem oziru aktiven, vendar pa duh poedinih udov tega našega sportskega pokreta ne bo imel ničesar skupnega z našo ideologijo. Sredstva torej nikakor ne smejo biti smotril. Naš kulturni pokret vrši v tem oziru učinkoviteje svojo nalogo, čeprav ob mnogo večjih naporih.

Kaj bo torej treba nujno storiti, da se v bodoče osredotočijo mase delavske mladine v socialističnem gibanju, da se to mladino seznanimo s socialistično ideologijo in da se jo pritegne k aktivnemu sodelovanju?

Najpoprej bo treba najti najpriljubnejšo obliko in način za pritegnitev mladine v naše gibanje. Na podlagi vestno in času primerno izdelanega

akcijskega programa

bo treba to mladino sistematično vzgajati v duhu demokracije, enakosti in svobode. Vsa razpoložljiva moralna in materialna sredstva našega pokreta bodo morala služiti izgraditvi mladinskega gibanja, ker le na ta način bo mogoče ustvariti sposoben in zrel naraščaj, ki bo dajal našemu pokretu potrebno prožnost in elan, in ki bo avantgarda v boju proti reakciji in fašizmu.

Poleg vseh ostalih vprašanja torej, ki so socialno-političnega, organizatoričnega ali akcijsko-programatičnega značaja, in ki se bodo reševala na 3. kongresu URSSJ-a v Sarajevu,

Rooseveltova volilna zmaga

Volilci so odobrili politiko socialnih reform

Dne 6. t. m. so se v Zedinjenih državah vršile volitve članov kongresa in ene tretjine senatorjev, razun tega so volili 48 parlamentov zveznih držav in 33 guvernerjev.

Kakor vse volitve v Zedinjenih državah so se tudi te vršile

v znamenju boja med demokrati in republikanci.

Delavci so še prešibki, da bi se mogli uspešno uveljaviti, ker za reklamo nimajo denarja, zavednosti pa manjka in tako imata obe zgoraj omenjeni kapitalistični stranki primat, da se bijeta med seboj za prvenstvo.

Sedanje volitve pa kljub temu značijo napredek v primeri s prejšnjimi volitvami. Menda se je zgodilo prvič v zgodovini Zedinjenih držav, da se je volilni boj vršil v znamenju

socialnih gesel,

dočim se je pri vseh dosedanjih volitvah šlo samo za zmago suhih ali mokrih — za abstinenco ali proti, za javno ali za tajno pijančevanje.

Pri teh volitvah so bili volilci poklicani, da se izjavijo za Rooseveltovo Niro in njegove socialne reforme, ali pa za nasprotnike te reforme, za republikance.

Izjavili so se za Rooseveltovo politiko, kar gotovo ne začudi.

Doumergue je moral odstopiti.

Francoska reakcija na umiku

Francoski reakciji, ki se je že dalje časa pripravljala na odločilen ternotek, da bi francoski narod oropala ustavnih svoboščin, so bili te dni prekrizani njeni nameni. Desničarske stranke so hotele s pomočjo Doumergueja predvsem spremeniti dosedanje ustavo Francije, ker po njihovem mnenju je v njej zagarantirane preveč državljanske svobode. Z omejitvijo svobode naj bi se polagoma izcimil tudi v Franciji fašizem, ki ima sicer malo izgleda na uspeh.

Ogromne manifestacije v Moskvi

Proslava 17. letnice Sovjetske Rusije

Dne 7. novembra so proslavili v Sovjetski Rusiji na veličasten način 17. letnice obstoja Sovjetske države. Zlasti veličastna je bila proslava v Moskvi, kjer se je na Rdečem trgu vršila ogromna skupna manifestacija rdeče armade in prebivalstva. Govorili so: Kalinin, komisar Vorošilov, general Blücher in drugi. Vsi so poudarjali miroljubnost Sovjetske Uni-

vu, bo vprašanje pritegnitve delavske mladine k aktivnemu sodelovanju v strokovnih organizacijah prav gotovo najvažnejše, saj tega vprašanja ni mogoče odlagati.

Zato pričakujemo, da bodo vsi merodajni činitelji v okvirju svojega delokroga resno in vsestransko razglabljal o vseh možnostih čim uspešnejše realizacije tega nadvse važnega vprašanja.

Toliko v kratkem v svrhu razmotrivanja, konkretnije pa na kongresu samem!

Rumunska vlada je razpisala novo notranje posojilo.

Kapitalistični demokrati so za reforme, odklanjajo pa vse, kar bi dišalo po socializmu. O tem se je moral prepričati slavní svetovni pisatelj Upton Sinclair, ki je zašel med demokrate — namesto, da bi bil ostal pri delavcih — in se od njih pustil kandidirati za guvernerja Kalifornije. Razvil je radikalen program, ki bi ga, četudi bi bil izvoljen, itak ne bil model uresničiti — in je pri volitvah propadel. Gotovo je, da mu je izpodkopala tla demokratska stranka sama, koje pristaši so pač dobili navodilo in denar, da naj rajše glasujejo za republikanskega kandidata kot za njega. Sinclairu se zgodi čisto prav. Le škoda, da je kot pisatelj, ki do dobra pozna kapitalizem, pozabil (čeprav je o tem večkrat pisal), da v kapitalistični stranki za človeka, ki bi rad veljal za radikalnega socialista, ni mesta. Če kdaj, se je tu uresničil pregovor, ki pravi: Kdor se med svinje meša, ga svinje požro. Obnašanje Sinclairja pri teh volitvah ni bilo nič boljše in nič slabše kot n. pr. Macdonalda, »neosocialista« Marqueta in podobnih renegatov, ki so tudi »obdržali« svoj program, čeprav so presedlali konja.

Do novih volitev pa se bo zgodilo v Zedinjenih državah še marsikaj, kar bo končno tudi delavstvo spravilo na noge.

Doumergue je hotel dobiti pooblastilo za spremembo ustave v parlamentu, ki je bil v to svrhu že sklican. Vsa pogajanja v tej smeri pa so se razbila in ko je Doumergue ugotovil, da v parlamentu ne bo dobil potrebne večine, se je odločil, da poda ostavko svoje vlade.

Doumergueja bo bržčas nasledil minister Flandin, kateremu je bil poverjen mandat za sestavo nove vlade.

Novi nemiri v Španiji

Po revoluciji generalna stavka

Generalna stavka radi justifikacij.

Te dni je bila v Španiji proklamirana generalna stavka, da se prepričijo justifikacije revolucionarjev, ki so se udeležili zadnje revolte. Kakor znano se je protivil krvavim progonom celo predsednik republike Zamora, ki ni hotel pristati na krvoločne zahteve reakcionarjev in krviželjnih voditeljev španskega klerikalizma. V zvezi z generalno stavko so izbruhnili v nekaterih krajih tudi nemiri.

Važno za železničarje

Volitve v železničarski bolniški fond

6. decembra

Volitve v bolniški fond, ki so bile prvotno razpisane za nedeljo, dne 28. okt. so bile radi narodnega žalovanja preložene. Te dni je izšel odlok, s katerim so volitve določene za dne 6. decembra v času od 8. do 14. ure.

Čehoslovaški parlament za demokracijo in republiko!

Pomembni govori predsednika vlade Malypetra in zunanjega ministra dr. Beneša

V torek, dne 6. novembra sta govorila v čehoslovaškem parlamentu in v senatu predsednik vlade Malypetr in zunanji minister dr. Beneš. Oba govora sta vzbudila veliko pozornost daleč preko mej Čehoslovaške republike.

Malypetr je napovedal, da bosta parlament in senat imela priliko skleniti nove zakone

v obrambo demokracije in republike.

V zvezi s tem bo vlada tudi predložila zakon o registraciji političnih strank. Zelo jasno je Malypetr odgovoril simpatizerju fašizma med nemško manjšino, Heinleinu, ki je nedavno na shodu v Češki Lipi stavil neke pogoje, od katerih izpolnitve zavisi zadržanje fašistov napram državi. Malypetr je rekel, da pozdravlja sodelovanje narodnih manjšin, od katerih nihče drugega ne zahteva, kot lojalno priznanje zgodovinskih dejstev, da pa ta lojalneta ne more in ne sme biti vezana na kakršnekoli pogoje.

Vlada je mnenja, da jo bo v njenem stremjenju po utrditvi demokracije in republike podpiral ves narod in tudi manjšine.

Za Malypetrom je govoril zunanji minister dr. Beneš. Omenjajoč dogodke 30. junija v Nemčiji, poizkus nazijske revolucije v Avstriji, smrt kancelarja Dollfusa, vstop Sovjetske Rusije v Društvo narodov, razgovore o neodvisnosti Avstrije v Ženevi, plebiscit v Posaarju, pogajanja za sklenitev vzhodnega pakta in s tem v zvezi

priprave za novo politično konstelacijo v Evropi in na vsem svetu,

oboroževanje, poizkuse zbližanja med Francijo, Italijo in Malo antanto, in končno tragične dogodke v Marseillu dne 9. oktobra t. l. in vse, kar je tem dogodkom predhodilo in kar se bo iz njih izcimilo, »bi moralo biti«, je rekel Beneš, »predmet razprave o zunanji politiki. Ali iz razlogov državnih interesov bo treba o gotovih zadevah razpravljati šele pozneje enkrat.«

Povdaril pa je, da je

mednarodni položaj silno resen

in da bo prihodnjih 12 do 18 mesecev odločilnih za usodo Evrope. Ali mir — ali katastrofa, drugega izhoda Evropa nima. Čehoslovaška povdarja svojo zvestobo do Jugoslavije in do Francije in z njima vred zahteva zadoščenje za Marseille.

Enotna in trdna zre Čehoslovaška odločilnemu letu 1935 naproti.

J. Arh:

Kako zaposliti brezposelne?

Prepričati se mora strašno izkoriščanje delovne sile pri javnih delih.
Kako zaposliti brezposelne? — Obdavčiti je treba racionalizacijo.

Vprašanje zaposlitve naših brezposelnih delavcev postaja iz dneva v dan aktualnejše. Število brezposelnih se pri nas od leta do leta veča. Sicer se v poletni sezoni ponavadi nekoliko zmanjša, na jesen pa se zopet dvigne, in če le mogoče, še poveča. Pri ugotavljanju vzrokov naraščanja števila brezposelnih je treba imeti v vidu dvoje: Prvič, v koliko je temu neposredni vzrok obstoječa gospodarska kriza, in drugič pa, v koliko še drugi činitelji vplivajo na naraščanje brezposelnosti.

Če kdo misli, da je vzrok današnji brezposelnosti iskati samo v sedanjih gospodarski krizi in če kdo misli, da se bo z odpravo sedanje gospodarske krize tudi rešilo vprašanje brezposelnega industrijskega delavstva, temu je treba povedati, da je v veliki zmoti. Res je, da je sedanja gospodarska kriza v veliki meri povzročila brezposelnost. — Pravi vzrok današnji brezposelnosti delavstva je pa treba predvsem iskati

v racionalizaciji dela.

N. pr. v nekem podjetju, katero je svoj obrat tehnično preuredilo in z novimi metodami dela doseglo 50 odst. višjo storitev, je naravno, da mu je postalo 50 odst. delavcev odveč. Te je podjetje odpustilo in v tem tiči vzrok brezposelnosti. Če se sedaj k temu prišteje še gospodarska kriza, ki narekuje zmanjšanje produkcije, se ta odstotek še poveča.

Poleg navedenega je treba še vpoštevati

gospodarski položaj našega podeželskega prebivalstva.

Tu je že od nekaj bil nadprodukcija delovne sile, ki ni več našla zaposlitve v poljedelstvu, pa je zato silila v industrijo in v mesta. Pred

vojno in še nekaj časa po vojni se je to vprašanje dalo reševati z izseljevanjem v druge države. Ta možnost pa sedaj ne prihaja več v poštev. Dogaja se baš nasprotno, da tujina vrača naše izseljence. Ti vračajoči se izseljenci in pa odvisno kmečko prebivalstvo, ki beži z dežele v mesta, večajo število brezposelnih in rezervno armado, ki ne najde več zaposlitve.

Nastane vprašanje:

Kam s temi ljudmi?

Kako in kje jih zaposliti? Neumestno je tolažiti se s tem, da razni znaki kažejo na poboljšanje konjunktura. Prvič teh znakov še ni, drugič pa, četudi bi se zgodil kak čudež, da bi naše gospodarstvo čez noč oživel, na zaposlitev vseh brezposelnih v naši industriji in obrti ni misliti. Hočeš moramo računati s tem, da imamo odvisno delovno silo, kateri je treba najti novih virov dela in zasluga.

G. inž. M. Pirkmajer, predsednik inženjske zbornice v Ljubljani, je v svojem članku pod naslovom »Kako zboljšati gospodarske razmere v naši državi« v »Jutru« z dne 4. oktobra t. l. čisto pravilno povedal, ko pravi: »Vsak pošten državljan ima pravico do življenja, država pa mora ustvarjati predpogoje, da se vsakomur nudi možnost do zasluga in poštenega preživljanja. Zato predlaga, da naj bi se pričelo z velikimi javnimi deli, pri katerih bi se zaposlili naši brezposelni, katere se pa mora razmeroma dobro plačati, če se hoče na ta način oplojati naše celokupno gospodarstvo. Zakaj

glavni vzrok naše gospodarske krize leži v padcu kupne moči najširšega kroga konzumentov.

(Konec prihodnjic.)

Marsejski atentat in vodja avstrijske domovinske fronte

»Pravo Lidu« je objavilo važna razkritja. — Odprto pismo kanclerju Schuschniggu.

Socialistični »Pravo Lidu«, ki izhaja v Pragi, je objavil odprto pismo na kanclerja dr. Schuschniggga, v katerem ga vprašuje, ako se zaveda, kaj pomeni dejstvo, da se nahaja avstrijska vlada v najožjih stikih s človekom, ki je težko kompromitiran v marsejskem atentatu. Mišljen je polkovnik Walter Adam, generalni tajnik avstrijske domovinske fronte. »Pravo Lidu« objavlja dopis, ki ga je poslal Perčević polkovniku Adamu, v katerem se mu zahvaljuje za njegovo pomoč in za usluge, ki jih je slednji napravil teroristom.

Važna odkritja, ki jih je priobčilo »Pravo Lidu« je ponatisnil doma- la ves svetovni tisk, ki sedaj obširno

komentira in razpravlja o teh važnih podatkih v zvezi z marsejskim atentatom.

Gömbös na povratku

Iz Dunaja v Rim in zopet na Dunaj

Kakor mo že poročali, se nahaja ministrski predsednik Madžarske Gömbös na potovanju. Iz Budimpešte je odpotoval na Dunaj, kjer se je razgovarjal s kanclerjem Schuschniggom, nato pa je odpotoval v Rim k Mussoliniju. Iz Rima je odpotoval predčasno in se zopet ustavil na Dunaju. Časnikarjem je zatrjeval, da je s tem obiskom še bolj utrdil medsebojne odnose med Madžarsko in Italijo.

200 milijonov manj mezde in več profita

V enem letu so profitirali podjetniki 200 milijonov Din — na mezdah.

Številke so poučne, številke govore, številke so zrcalo, zrcalo — bogastva in bede teh dveh sestavnih elementov današnjega gospodarstvenega sistema. O, da bi delavstvo ogledovalo svoj položaj v zrcalu števil! Koliko manj bi bilo treba razlagati, koliko manj dopovedovati, koliko manj agitirati!

Pred nami leži poročilo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu za leto 1933. To poročilo, sestavljeno iz samih suhoparnih števil, govori cele knjige, govori živo in prepričevalno o socialnem položaju delavstva in predstavlja dobro utemeljeno spisano obtožnico delavskega razreda proti izkoriščevalcem njegove delovne sile.

Koliko smo čuli pripovedovati preteklo leto o boljšanju konjunktura, o ponehavanju krize, o poživljanju gospodarstva in boljših izgledeh za bodočnost! Ne bomo oporekali, morda se je konjunktura res poboljšala, produkcija dvignila in profit povečal — ali

delavstvo o vsem tem ne ve ničesar; 14.937 delavcev je bilo leta 1933 manj zaposlenih kot l. 1932.

Leta 1932 je znašalo skupno število zaposlenih 535.917, leta 1933 pa samo 520.980.

Poboljšanje konjunktura in povečanje produkcije je prišlo v prid izključno samo podjetnikom, ki so z uvedbo novih modernih strojev uvedbo do skrajnosti rafiniranih akordnih sistemov in s priganjstvom zracionalizirali tovarne tako, da so lahko še skoro 15.000 delavcev postavili na cesto in s tem

za 15.000 delavoljnih ljudi povečali armado brezposelnih.

Ali človek bi slabo poznal podjetnika, ako bi mislil, da je to vse, kar so med letom napravili v svrhu povečanja svojega dobička. Oni so znali izkoristiti priliko še na drug način. Računajoč z ogromno rezervno armado brezposelnih, ki stalno ogroža pridobitve zaposlenega delavstva, so

od 34.373 delavcev z dnevno mezdo nad 24 Din prevedli njih 19.786 na plačo pod 24 Din, ostale pa odpustili in jih nadomestili s cenejšimi močmi.

S to enostavno »operacijo« so podjetniki uspeli znižati povprečni dnevni zaslužek delavstva od 24,58 Din v letu 1932 na 23,22 Din v letu 1933. Torej se je povprečna dnevna meza delavca znižala za 1,36 Din. Ta kvota izgleda na prvi pogled malenkostna, ali celokupen račun nam pokaže pravilnost pregovora: zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.

Pri številu 520.980 delavcev in znižanju dnevne povprečne mezde za 1,36 Din napram letu 1932, dobi-

mo te-le številke: Dnevno je delavstvo izgubilo na mezdi 708.532 Din, mesečno, ako računamo mesec 25 dni, 17,7 milijona dinarjev.

torej je delavstvo v enem letu izgubilo 212,5 milijona dinarjev na svojem zaslužku, prav toliko, kolikor pa so podjetniki profitirali na račun znižanih delavskih mezd.

V tem profitu pa seve ni všteti dobiček, ki so ga na račun delavstva spravili podjetniki vsled povišane produkcije pri za 14.937 znižanim številu delovnih moči! L. 1933 je bilo na ta način izredno dobičkonosno za podjetnike, veliko bolj kot 1932, ko je bilo zaposlenega več delavstva, kljub slabši konjunkturi.

Kdor ima moč in živi od izkoriščanja drugih, ima vedno možnost, da izkoristi v svoj prid i dobre i slabe čase, da dela to v škodo sočloveka, kaj to kapitalistu mar! Kapitalistično gospodarstvo ne pozna drugačnega načina postopanja. Humanost in uvidevnost slabita kapitalizem, krepi ga le brezobzirnost do vseh in vsakogar, kakor bi brezobzirnost delovnega ljudstva napram peščici izkoriščevalcev edina bila v stanu rešiti ljudstva bede, lakote, stradanja in vojnih grozot.

Številke uče!

Doma in po svetu

Strokovni kongres v Sarajevu se bo vršil 15. in 16. decembra in ne po prejšnjem, kakor smo zadnji objavili v našem listu. Vse ostalo pa ostane, kakor je bilo določeno in razglašeno.

Brezposelnost se veča. Mednarodni urad dela je ugotovil, da se je zopet začelo dvigati število brezposelnih. Brezposelnost narašča zlasti v Ameriki, pa tudi v Evropi se je v jeseni število nezaposlenih znatno povečalo.

Banovinski bednostni fond bo znašal v prihodnjem proračunu Din 5.050.000. Od te svote je določeno za zasilno zaposlitev pri javnih delih 2.550.000 Din, za brezposelne inteligente 650.000 Din, za pomoč pri elementarnih neugodah 500.000 Din, za prehrano otrok in brezposelnih 900 tisoč Din, za humanitarne institucije 450.000 Din.

Pravilnik uredbe o zaščiti kmetov. Trgovinski minister je v soglasju s finančnim ministrom izdal pravilnik za tolmačenje uredbe o zaščiti kmetov.

Finančno sodišče v Novem Sadu je te dni obsodilo neko tvrdko radi utaje davkov na 4.800.000 Din globe in poravnava sodnih stroškov, ki znašajo 91.000 Din.

Občni zbor Glavne zadružne zveze se bo vršil dne 2. decembra v Zagrebu.

Odnosaji med Rumunijo in Bolgarijo so se znatno izboljšali, k čemur je pripomogel zlasti obisk rumunskega zunanjega ministra v Sofiji.

Tone Maček:

115

Slučaj Kumberger

»Kaj je z Janezom?« je še enkrat vprašala in zla slutnja jo je pograbila za srce. Iz kuhinje je pristopical fantek in se oprijel materinega krila. Zvedavo je upiral svoja očesa v črne oči, ki se jih ni nič bal, saj je bil njegov oče tudi tak in je vpraševal mater:

»Ata? Plišu ata?«

»Janeza še ne bo,« je odgovoril prvi.

»Zakaj ne? Ali je moral ostati na dvojnem ših?«

Že je mislil pritrditi, da, tedaj pa ga je njegov mlajši tovariš prehitel in izbleknil kar naravnost:

»Zasulo ga je...«

Pobledele je ko zid in se trdo oprijela podbojev, da ni padla.

»Jezus...!«

Potem pa so ji povedali vse. To-

lažili so jo, da še ni vse zgubljeno, da so reševalna dela v polnem teku.

Ko je prenesla prvi udarec, se je zopet zavrnila.

»Saj to ne more biti res! ne sme biti!«

Možje so si dovolili kruto šalo. Najbrž je zadržan. Sama se hoče prepričati.

Privzela si je predpasnik, poprosila soseda da vzame fantka seboj, svojo hčer pa naj pošlje da pazi na otroka v zibel, sama pa je kakor brezumna tekla na rudnik.

Rudarji so s sočutjem zrli za njo in težkih korakov odšli dalje. Eden izmed njih si je nadel tudi težko nalogo, da obvesti o nesreči še Čepri-novo ženo na Kovku.

Med potjo je pritekla Petrinovi nasproti njena svakinja z rudnika.

»Greš na rudnik? Ali že veš?«

»Je res, kar so mi povedali?«

Nič ni odgovorila, posilil jo je jok in tarnala je za bratom.

»Tekla sem, da te prva pripravim

na to. Pa so me prehiteli. Tvoja uboga otroka —«

Ihteč sta se obe vrnili na rudnik.

Na nizkem bregu nad šahtom so ves dan postajale in čepele skupine zaskrbljenih in razburjenih ljudi, ki so čakali novih vesti iz podzemlja. Svoje zasutih tovarišev so rudarji skušali tolažiti in jim viliti novega upanja.

»Če je kdo zasut, še s tem ni rešeno, da je že propadel. V Trbovljah je predlanskim tri zasulo, pa so čez dva dni vse tri dobili ven žive. Dva še danes živita.«

»Da, ampak tisto je bil pa mrzel zasip, v rovu, ki so ga lahko z dveh strani odstranjevali,« je ugovarjal drugi.

Žagarjeva žena danes ni kuhala kosila. Čepela je ves dopoldne nasproti šahtu, na kupu desk, z dojenčkom v naročju in je topo strmela v črno zevajoče žrelo podzemlja, ki ji je požrla moža. Stiskala je otroka k sebi, kot edino kar ji je ostalo od nje-

ga, kakor da se boji, da bi ji še tega ne vzeli. Le če jo je kdo ogovoril, se je zavedla in je začela ihteti.

Prišli so fantje iz »puršenovca« in so žalostni postajali tam okrog. Danes niso imeli seboj neizogibne harmonike. Žal jim je bilo tovariša Rižnerja, ki je stanoval z njimi. Bil je tako vesel fant, vedno razpoložen za šalo.

Prišla je tudi Dremšakova nevesta, Cilka, brž ko so ji povedali o nesreči. Vstala je zgodaj in se spravila k šivanju. Bila je z njim že dvakrat oklicana. Prihodnji pondeljek bi imela biti poroka. Vse dni je presedela pri šivalnem stroju in si šivala opremo: rjuhe, blazine, prtiče in srajce in si je veselo prepevala. Tudi stano-vanje sta že imela najeto. Ob prostem času ga je Dremšak sam osnažil, pobelil in čedno poslikal. Vstala je zgodaj in sedla k delu, da bi je on, ko se bo s šihla mimogrede oglašil pri njej, ne našel še v postelji. Mesto njega je pa vsa zasopljena pritekla soseda.

V ogledalu

Uvajanje nove krščanske socialne ustave

Dne 1. novembra t. l. so imenovali v Avstriji stanovske svete. Še celo »Slovenec« je o njih razočaran. Po njem navajamo nekatere člane teh svetov: Državni svet obsega 50 članov. Med njimi so glavni: polkovnik Adam, slavni prijatelj teroristov, ki so umorili kralja Aleksandra, polkovnik Kimmel, glavni urednik monarhistične in revizionistične »Reichspost«, Funder, delavski voditelj brez delavstva, krščanski socialci Kunschak, grof Coreth, grof Hoyos, grof Thurn, baron Morsey, general Schönburg, policajec Streitmunn in slične veličine. V kulturnem svetu je 40 članov, pri katerih se je pač »polagala posebna važnost na to, da ni med njimi nobenega vladar ali režimu nasprotnega člana«. Gospodarski svet, ki ima 80 članov, tvorijo po »Slovencu« nekoliko nejasne skupine industrije, obrti in trgovine. Imenovani so med režimu prijaznimi ljudmi zares strokovnjaki, toda boleče se mora občutiti, da ni nikjer pravih delavskih zastopnikov. Kot zastopnike delavstva so poklicali nekaj predsednikov izenačenih strokovnih organizacij ter predsednike delavskih zbornic na Dunaju, v Gradcu, v Salzburgu in Innsbrucku, ter nekaj birokratov iz delavskega ministrstva. Ženska ni bila imenovana nobena v gornje tri svete. Na splošno lahko rečemo, da ima v državnem svetu Heimwehr vodilno moč, med tem ko se krščanski socialci močno uveljavljajo v kulturnem in gospodarskem svetu. Taka je torej stvar. Krščanski socialci, bivši namreč, imajo s »Slovencem« vred precej hudega mačka, ko se je začela v praksi kazati njihova tako hvaljena avstrijska stanovščina. Naj le pazijo, da prehitro ne pride še drugi hujši maček, da ga sploh prenesti ne bodo mogli.

Bolgarske obmejne patrulje so v bližini vasi Kiobanas ujele neko družbo, ki je baje nameravala izvršiti atentat na nekatere bolgarske državničke. Ujetnike so brez vsake predhodne razprave postrelili.

Čehoslovaška bo zgradila v kratkem ogromno novo radio-oddajno postajo, ki se bo nahajala nekje na Slovaškem.

V Nemčiji je dne 6. t. m. ponoči treščilo neko poštno letalo na zemljo. Nesrečo je nastala radi eksplozije in je tujala 5 človeških življenj.

Okrog plebiscita v Posaarju. Nemški poslanik v Franciji, dr. Köster, je te dni obiskal zunanjega ministra Lavala v Parizu, kjer so se vršili razgovori glede plebiscita v Posaarju. Baje je bil dosežen sporazum, s katerim bo omogočena posaarskemu prebivalstvu svobodna odločitev.

Anglija se oborožuje. Angleška vlada je sklenila zgraditi 500 novih letal, ki bodo razvrščena na novo zgrajenih letališčih ob Južnem in Tišem morju.

Slov. Javornik

Prosvetni večer javniške »Svobode«. Podružnica »Svobode« na Slov. Javorniku priredi v nedeljo, dne 11. novembra 1934 ob 20. uri pri Konjiču na Javorniku prosvetni večer. Spored bo zelo pester in bogat. Obsegal bo recitacije, igrokaze in podobno. Vabimo vse sodruge in sodružice ter prijatelje, da posetijo to lepo prireditev javniških Svobodašev.

Jesenice

Pravica revnih. Mnogi tukajšnji delavci, ki bi radi iskali pravice na sodišču, tožijo, da imajo s pribavo ubožnega lista nevednosti, ki se prično s tem, da morajo občinskemu delodavcu razlagati najprej, zakaj spričevalo potrebujejo, nato pa morajo poslušati »dobre nauke« navedenega gospoda, obstoječe v pomislekih zoper nameravano sodno pot, v pomanjkanju časa za popis tistih bernih podatkov, ki jih je napraviti za vsak primer posebej, včasih nenadoma tudi z nenadnim zmanjkanjem tiskovin. Tako so morali že nekateri kupiti tiskovine v drugih občinah in jih že izpolnjene prinesiti k podpisu. Vsi oni, ki utegnejo priti do tega, da morajo po ubožni list za sodne posle, naj vedo, da občinski organi sploh ne smejo odločiti izstavitve ubožnega lista, temveč morajo izdati tako listino, ker je stvar sodišča, da ubožni list uvažujejo ali ne. Občinski organi seveda tudi nič ne briga, kako bo pravda izšla, za sprejem in poslušanje strank so pa celo tukaj. Toliko v pouk vsem prizadetim, ker se v bodoče ne bo dalo več prenašati nedopustnosti.

Kino Radió na Jesenicah predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) film »Kadar Baby ljubi« z Anny Ondro v glavni vlogi. Dodatki občinski. Prihodnji spored: »Življenje je lepo« s Piccaverjem.

Judje in ariji

ter gadjia zalega

Limona, novembra 1934.

Dragi urednik!

Najglasnejše trobilo ljubezni do bližnjega, dnevnik »Vatikanska pošta« je v našem mestu zadnje čase skrajno nervozen in zaposlen s pokopavanjem že davno mrtvega marksizma. Ker je koalicija med Izraeliti in kristjani v gospodarskem in političnem nehanju dopustna samo na podlagi večnostnih načel etike in morale tega dnevnika, išče z lučjo podnevi za Izraeliti med marksisti. In posrečilo se mu je dokazati, da je bil prvi v novi zgodovini omenjeni atentator, Monsieur Ravallac, Izraeliti, in ne menih, kakor nas je doslej učila po framasonih in marksistih zastupljena zgodovina. Tudi Brutus et Comp., ki je zaklala Cezarja, je bila judovska delniška družba. Kateri konfesiji ali rasi pa je pripadal gad, s katerim se je zastupila Kleopatra, še ni dožgal. Toda ne samo atentatorji, tudi misleci marksizma so bili Izraeliti. Kar poglejte: Marx, Engels,

Nazarenc, Plehanov (Kommt vom Blech!), Blum, Bronstein etc.! Istočasno pa piše neki drugi dnevnik v Vaši državi o zaupnikih škofov, zlasti o čistokrvnem dr. Funderju in o še bolj čistem Ariju Adamu, ki da so vzdrževali tesne zveze z znano mednarodno teroristično skupino. Morda bi zmogli nekaj denarja za razpis nagrade onemu čistokrvnemu kristjanu pri uredništvu »Vatikanske pošte«, ki iztakne med slovenskimi marksisti vsaj enega Izraelita; seveda se ne sme zlagati, da je Viktor Eržen Jud, ker ima tako ime kot Viktor Adler. Če Vam primanjkuje sredstev za razpis take nagrade, mi kar pišite, pa bom tukaj med preskušeni k. akcionarji zbral kaj novcev pod kako pobožno pretvezo. Za zdaj čakam samo na to, kakšne cvetke požene na zelniku »Vatikanske pošte« ugotovitev tistega drugega dnevnika o tistih zvezah gg. Funderja in Adama.

S šestilom in kladivom Vaš

Hadži Pavliha.

Maribor

Brezposelnost v Mariboru. Meseca oktobra je bilo v Mariboru prijavljenih 1400 brezposelnih delavcev in delavk. Borza dela je izplačala v svojem področju okrog Din 38.000 na podporah. V gornjem številu so seveda všeti samo tisti brezposelni, ki so se prijavili. — Število vseh brezposelnih je še znatno višje, ker se številni delavci, ki nimajo upanja, da bi dobili zaposlenje, sploh ne prijavljajo.

Kaj je z zimsko pomožno akcijo za brezposelne? Zima je že tu. Potrebni so hitri ukrepi.

Zopet so izplačali 15 odst. razlike. V četrtek, dne 8. novembra je železniška uprava v Mariboru zopet izplačala 15 odst. na račun dolžne razlike železničarjem iz leta 1923-24. Prihodnji mesec bo baje izplačala še 15 odst., tako da bi ostalo še 10 odst. razlike. Za ta ostanek pa izplačilo še ni najjavljeno. Železničarji pa sedaj energično zahtevajo izplačilo zakonitih 5 odst. zamudnih obresti od cele razlike za tri leta nazaj in razliko za ona dva meseca, ki sta jim bila brez povišanja in zakonite podlage črtana. Boj železničarjev za razlike še torej ne bo kmalu končan. Revščina pa sili železničarje do čim prejšnje likvidacije teh starih zaslužkov.

Mestno poglavarstvo je v mesecu oktobru izdalo 23 novih obrtnih pravic, 7 pa jih je bilo izbrisanih.

Radi velikih naličiv je Drava narasla te dni za 1 m.

Mariborska tiskarna sv. Cirila bo praznovala prihodnje leto 50-letnico svojega obstoja, ki jo hoče posvetiti na ta način, da bo dala na razpolago brezplačno vse potrebščine, da se izvede med Slovinci akcija zbiranja podpisov za prošnjo v Rim, da se proglasi škof Anton Slomšek svetnikom, oziroma blaženim.

Sprememba enega dela mestnega regulacijskega načrta. Počeniš od dne 19. novembra pa do vključno 8. decembra 1934 bodo javno razgrnjene izpremembe regulacije Zrinjskega trga ter bloka med Prešernovo, Cankarjevo, Maistrovo in Aškerčevo ulico. Načrti bodo v navadnem terminu na vpogled na mestnem gradbenem uradu v Franciškanski ulici 8-II. nad., soba št. 2 in sicer dnevno razen nedelj in praznikov med 8. in 13. uro. Ugovori zoper navedene izpremembe regulacije se morajo predložiti mestnemu poglavarstvu najdalje v 15 dneh po izteku roka za javni vpogled.

Lep napredek društva »Ogenj«. Društvo »Ogenj« v Mariboru lepo napreduje in pridobiva vedno večje število novih članov ter s tem novih pripadnikov ideje moderne kremacije. Od svojega obstoja leta 1932 do sedaj je bilo vpepeljenih v graškem krematoriju 11 članov mariborskega društva »Ogenj«. Prijave članov sprejema in daje tudi vsa tozadevna pojasnila pisarna dru-

štva »Ogenj«, ki se nahaja v Mariboru, Korščeva ulica 8.

Radi mučenja otroka 6 mesecev zapora. Pred mariborskim okrožnim sodiščem sta bila te dni obsojena 38-letni Franc Svenšek in njegova žena Jožefa vsak na 6 mesecev strogega zapora zaradi grdega ravnanja s svojim rejenčkom Štefanom Jurgecem, ki je skočil v Dravo iz obupa, kakor so izpovedale priče.

Samo en dinar, ki ga vsakega prvega v mesecu žrtvujejo stanovanjski najemniki in hišni posestniki, je pripomogel, da je sklad za zgradbo azila jetičnim bolnikom v Mariboru dosegel v mesecu oktobru vsoto Din 131.044.— Kako lepe uspehe rodi dobra volja pri malenkostni žrtvi, dokazuje gornja številka, na katero lahko s ponosom gledajo vsi Mariborčani. Nadaljujmo zbirko!

Mariborsko gledališče: Sobota, dne 10. novembra: »Konflikte«, red B. — Nedelja, dne 11. novembra ob 15. uri: »Hamlet«; znižane cene. — Ob 20. uri »Idealen soprog«; znižane cene.

»Prijatelj Prirode«, Maribor. Nadaljevanje predavanja »O smučkanju« se bo vršilo v torek, dne 13. t. m. ob 20. uri v društvenem lokalu, Ruska cesta 7.

Prva veseloliga v letošnji gledališki sezoni bo »Gugalnica«. To delo je napisala Olga Scheinpflugova, avtorica »Okence«, ki je preteklo sezono zelo tudi na našem odru obilo odobravanja. Kakor »Okence«, je tudi »Gugalnica« pisana učinkovito teatersko in je opremljena z obilnim humorjem, ki ne bo zgorel svojega namena. Režira J. Kovič, nastopijo Dragutinovičeva, Zakrajškova, Starčeva, Krajeva, Savinova, Gorinšek, Furijan in Blaž.

Šahovska sekcija »Svobode«, vabi vse šahiste »Svobodašev«, da se udeležijo članskega sestanka v ponedeljek, dne 12. t. m. ob 20. uri v klubovi sobi. — Isti večer se bo vršila tudi redna šahovska vaja. Šahovnice po možnosti prinesite seboj. — Odbor.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Celje

Cerkvenikovo »Očiščenje« v Celju. Dramatični odsek »Svobode« je preteklo nedeljo, dne 4. t. m. odigral Cerkvenikovo dramo »Očiščenje«. Vsa Cerkvenikova dela so zelo globoka in seveda temu primerno težka. Rutiniran igralec bi moral v to dramo položiti vse svoje znanje in rutino, da bi uspešno rešil svojo nalogo. Našim igralcem, ki so po večini brez večjih vaj, se je pa poznalo, da igre le niso popolnoma obvladali, zlasti v početku. Vsem se je pa poznalo, da sodelujejo z veliko ljubeznostjo in požrtvovalnostjo. Publika jih je razumela in jim je bila

zato hvaležna. Valja s. Šalamunova je bila v splošnem dobra, mestoma celo prav dobra. V začetku se sicer ni takoj znašla (nastopila je prvič), proti koncu se je pa poglabila v igro in ustvarila resničen lik. Igralka si mora popraviti izgovarjavo in pridobiti več vaje in šlo bo. Šalamun kot Boris je svojo težko nalogo rešil zadovoljivo, le nekoliko izrazitejši bi moral biti. Pomisliti pa moramo, da je bil Šalamun obenem režiser, zato je svoje sile delil. Hela s. Ede Komavlijeve je bila lepo igrana. Zlasti je ugajala njena izgovarjava, ki je bila najboljše izmed vseh. Želeli bi bilo, da bi Komavlijeva nastopila še v drugih vlogah, da bi lahko pokazala svoje znanje. S. Skorjanc je igral vlogo policijskega ravatelja preveč hladno in se v vlogi ni zhašel. Skorjancu, ki je sicer iz drugih iger znan kot dober igralec, ta vloga ni pristojala. Zdi se, da bi njemu pristojale vloge dobrodušnih, galantnih in kavalirskih mož, nikakor pa ne vloge hinavskih ali celo grobih mož. Kakor rečeno, igra je bila v splošnem dobra. Režija s. Šalamuna je bila odlična. Zelo lepa je bila scenerija (razen v doktorjevem stanovanju), tako, da se človek, ki pozna kuliserijo in rekvizite v Narodnem domu, nehoti vpraša, odkod se je neki to vzelo. Igra je bila obiskana izredno dobro in publika je bila zadovoljna. D. S.

Smučarska sekcija SK Olimpa bo imela v ponedeljek, dne 12. t. m. ob 20. uri v Delavski zbornici svoj prvi sestanek. Vabljeni vsi smučarji člani in nečlani, da se ga udeležijo. Dnevni red je zelo važen.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Kranj

Ogledalo materializma. Ker že ravno čitamo v »Delavski Politiki« »Povest o škri-pajoči harmoniki«, naj omenimo, da se je v Kranju nedavno tega mudil misijonar, kateri je pridigoval samo ženskam. Situacija v Kranju je pa taka, da je precej siromašnega ljudstva, ker majhni zaslužki delavk v tekstilnih tovarnah ne zadoščajo niti za nakup najnujnejših življenjskih potrebščin. Ali kjer veliko ni, se lahko vsaj malo dobi. Tako smo čuli gospoda govoriti: »Ženske, žrtvujte za misijonarje! Najsrečnejša je bila tista ženska, katera je dala zadnji dinar za misijone. Ženam, katere ne marajo otrok, pa je zagrozil z najkrutejšimi kaznimi — po smrti seveda, ne da bi bil omenil, kaj naj ženska počne z otroci, če nima sredstev, da jih preživi. — Delavske žene sedaj premišlujejo v srčnih mukah: »ali naj dajo zadnji dinar za misijone, da bodo srečne«, ali pa naj kupujejo kruha za lačne otroke. Ko bi gg. misijonarji poznali proletarsko življenje, bi gotovo drugače govorili. Izgleda, da so pozabili na besede: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh...«

Brezposelnost narašča iz dneva v dan. Kranj je postal centum, kjer se zbirajo brezposelni iz vse Gorenjske, v nadi, da bodo dobili zaposlenje v tekstilnih tovarnah. Vsak dan vidimo pred tovarnami množice, ki čakajo na delo, ki ga ni, saj nekatere tovarne že tako ne obratujejo redno. Toda od zraka brezposelnosti ne morejo živeti, zato nepretrgoma prosjajo po kmetih in delavskih stanovanjih, da se za silo preživijo. To prosjačenje je rodilo odpor tudi pri kmečkemu prebivalstvu, ker slaba letina in posledice gospodarske krize so privedle do tega, da so mnogi kmeti tudi sami v skrbih, kako bodo prebili zimo. Še mnogo težje pa pomaga sotrpincem delavstva, ker itak ne zasluži eksistenčnega minimuma. Dolžna pa je priskočiti na pomoč država, banovina in občina. Skrbeti bi bilo treba, da se brezposelnost vsaj omeji. Ugotavljamo, da bi se brezposelnost zelo omilila, če bi se strogo izvajal osemurni delavnik. Danes pa še vedno nekateri inozemski in tuzemski magnati izkoriščajo delavstvo na ta način, da ga zaposlujejo po 10 in 12, da celo 14 ur dnevno! Razumljivo je, da s tem kupijo lepe profite, na škodo delavca. Če bi namreč delavstvo delalo 8 ur dnevno, bi bilo treba plače zboljšati, ker s tem zaslužkom pri osemurnem delovniku ne bi moglo živeti. Glavni interes na uvedbi osemurnega delavnika in izboljšanju plač pa bi moralo imeti delavstvo samo. Zavedati bi se moralo,

V gostilnah, kjer delavci zahajate, zahtevajte kruh in pecivo od Delavske pekarnice v Celju

da kapitalizem stalno znižuje zaslužek in da delavec danes zasluži v 14 dneh toliko, kolikor je prej nekdanj v osmih dneh. Zadnji čas je tudi, da se terorju in grožnjam pri odločevanju o uvedbi čezurnega dela naredi konec. (To je že bil slučaj v eni tekstilni tovarni). Delavstvo naj ne pusti, da bi se glasovanje ponovilo, ako se je že enkrat izreklo proti naduram. Tako podjetje dobro ve, da se taki eksperimenti dajo izvesti samo tam, kjer ni močnih organizacij. Položaj nam veva, da postanemo vsi člani svobodne strokovne organizacije, ker le tako bomo v stanju, preprečiti nadaljnje izkoriščanje in si izboriti boljše bodočnost. V delavstvu naj se neha egoizem, denuncijanstvo in šovinizem. Zavedati se mora, da smo vsi hlapci kapitalizma, četudi ima kdo malo boljše ali slabše plačo. Pri bodočih volitvah pa vedno kompaktno glasujmo proti podaljšanju delovnega časa, da omogočimo tudi sami zaposlitev brezposelnih sotrpinov, drugače bomo vsi postali žrtve naše nezavednosti. Proletarci, v organizacijo, v boj za šurni delavnik in za vse ostale naše pravice!

Črnomelj

Predavanje iz delovnega prava. V ponedeljek, dne 5. novembra 1934 se je vršilo v okvirju podružnice organizacije lesnih delavcev predavanje o delovnem pravu. Sestanku je predsedoval s. Pezdirc, referiral pa je o najvažnejših določilih iz delovnega prava s. Jelenc iz Maribora, o organizatoričnih zadevah pa je govoril s. Bricelj iz Ljubljane. Taka predavanja so v našem kraju silno potrebna, kar je dokazovalo dejstvo, da se je tega predavanja udeležilo nad 100 delavcev. Ti delavci so sedaj po večini brezposelni in so z začudenjem poslušali predavateljeva izvajanja glede raznih pravic, ki jih imajo po obrtnem zakonu, a katerih jim njihovo podjetje ni nikdar priznavalo. — Na predlog sodr. Bricelja so navzoči soglasno sklenili, da se bodo vršila odslej redna predavanja, tako da bo delavstvo tudi v našem kraju imelo priliko do izobrazbe, ki je temelj za uveljavljanje delavskih pravic.

predmetih, ki niso na dnevnem redu, ni mogoče sklepati. Občni zbor je sklepčen, če je pravilno sklican in če je navzoča tretjina pooblaščenec. V slučaju nesklepnosti se

bo vršil istotam in ob isti uri dne 16. decembra nov občni zbor, ki je sklepčen brez ozira na število navzočih.

NAČELSTVO.

NADZORSTVO.

Nepotrebno oponašanje kruha delavoljnim ljudem. — Možnost zaslužka

Kritičen položaj naših umetnikov.

S tem vprašanjem se bavi sobotni mariborski »Večernik« in se huduje nad nekimi nemškimi židom, ki se hodi po mariborskih lokalih in portretira ljudi, ki se za to zanimajo in s tem odjeda kruh domačim umetnikom, ki nimajo skoraj nobenih naročil in radi tega živijo v največji bedi. Tudi jaz se strinjam s tem, da je treba najprej podpirati domače, najsibo delavce, trgovce, obrtnike, kakor tudi umetnike, kadar gre za enako kakovost blaga in enake cene. Ne moremo pa zahtevati od preprostejšega človeka, ki mora računati z vsako paro, da bi plačal domačemu trgovcu za obleko 800 Din, če dobi enako obleko iz istega blaga pri inozemskem producentu za 400 dinarjev. Toliko patriotičnega čuta ima lahko samo tisti, ki mu par sto dinarjev nič ne pomeni. Nekaj podobnega je tudi s proizvodni naših umetnosti. Tudi jaz sem videl tistega »Žida«, o katerem govori »Večernik«. Če je bil žid, ne vem, ker nisem hotel biti tako nesramen, da bi ga za to vprašal. Vem pa, da je mlad nemški begunec, ki si s priložnostnim portretiranjem po javnih lokalih služi svoj kruh. In ker si ga služi pošteno, mu ga ne smemo oponašati. Ne odjeda ga nikomur, ker to, kar on dela, noče od naših umetnikov nihče opravljati. Vprašal sem Nemca, kako mu ta posel nese. »No, živi se,« je odgovoril. »Koliko portretov ste že danes izgotovili.« Sem vprašal. »Tri.« Ker nisem imel denarja, da bi se tudi jaz dal portretirati, je odšel s svojo mapo, v kateri je razkazoval vzorce, dalje od mize do mize male predmetne kavarne. »Bitte schön, tak-le portret za 30 dinarjev. V 10 do 15 minutah bo gotov.« Med časom, ko sem sedel v kavarni, je napravil dva. Vmes pa je še slikal na nekem akvarelu, predstavljajočim jensko pokrajino. Ko ni našel nobenega interesenta več, je pospravil svoja risala in mapo ter odšel. »Grem pogledat še v druge lokale. V kakih priprostitih gostilnah napravim več kšefta, kakor v gosposkih lokalih.« Njegovi portreti niso bili kaka diletantska čačkarija, temveč lepi pasteli na kartonu, irapantno podobni originalom.

Torej, mož je napravil tisti dan do petih popoldne pet takih portretov, kar zneso 150 dinarjev. Rekel pa je, da bo napravil ta večer gotovo še tri. Pa če bi ne napravil več ko povprečno tri na dan, bi se s tem čisto pošteno lahko preživil. In to gotovo napravi, ker si išče interesentov

povsod, tudi na deželi, kjer ima včasih več sreče kakor v mestu. Drži se pravila: če noče gora k Mohamedu, mora iti Mohamed h gori. In prav ima.

Da bi vsaj tudi pri naših umetnikih to spoznanje prodrlo, ne bi jim bilo treba toliko tožiti o krizi. Zal pa so nekateri preveč ekskluzivni, zavezovani v neko svoje nebulozno umetniško poslanstvo, ki samo čaka na priznanje in tribut naroda. Kdo pa tvori ta narod? Nameščenstvo, delavci in kmetje. Bogati mecenji so redki. Ali moremo zahtevati od najega malega človeka, da bo odmil za sliko kar par tisoč dinarjev? Čeprav si je marsikdo želi, kajti tudi med priprostitim ljudstvom se nahaja zmisel za umetnost. Če bi jo mogel odplačevati v majhnih mesečnih obrokih, kakor na primer polištvu, obleko, ali celo preproge (glej zadnjo razstavo bokanskih preprog v Mariboru), potem bi si lepo sliko marsikdo nabavil.

Pred kratkim sem na neki razstavi naših umetnikov videl tudi serijo risb s svinčnikom: ne rečem, da so bile slabe, ali cene poleg so me pa osupnile, 600 dinarjev za skico, napravljeno v dveh urah. Bi bili pastelni portreti gori omenjenega Nemca po 30 dinarjev prej toliko vredni? Če bi bile to risbe kakih že davno umrlih priznanih umetnikov, katerih delo je že zaključeno in so zato edinstvene, bi bilo še razumljivo, a še tedaj samo za bogate ljubitelje in zbiratelje.

Zadnjič sva si s prijateljem ogledovala razstavo slik profesorja Gvajca. Obema se je zelo dopadla in tudi cene se nama niso zdele pretirane. Prijatelj, priprost delavec, se je zlasti divil pejzažu ob Dravi, ki je bil cenjen na 1000 dinarjev in je menil: »Ko bi mi jo hotel dati gospod profesor na mesečne obroke po 100 dinarjev, jo takoj vzamem.« To so razna društva inozemskih umetnikov že davno uvidela in so organizirala prodajo svojih del na obroke na družinski podlagi. Zakaj bi to pri nas ne šlo? Lažje bi to napravili slikarji, kakor pa književniki, ker za tiskanje knjig je potreben že vnaprej precejšen kapital. Naj se smatrajo te vrstice kot dobrohoten nasvet človeka, ki ljubi umetnost, ki pa jo zamore uživati samo v muzeju in na razstavah in ki zato želi, da bi se umetnost bolj približala narodu in ne čakala samo redkih bogatašev. In tako bo res izpolnjevala svoje poslanstvo.

T. M.

Blagor ubogim na duhu!

Odkod vir iz katerega črpajo fašisti vseh barv svojo modrost?

Zadnje čase se uprizarja v fašističnemu časopisu vseh barv, zlasti tudi v »Slovenecu«, ki je obrambno glasilo **fašizma**, srdita gonja proti židovstvu (katerega »Slovenec« istoveti z marksizmom, čeprav ve, da je bil Marx, še ko je živel, izobčen iz židovske verske občine in od najvišjega židovskega duhovnika proklet.)

Nesrečni Judje! Ko bi njih ne bilo, bi ne bilo ne starega, ne novega testamenta, bi ne bilo ne Abrahama, ne Izaka, ne Jakoba, ne Mojzesa, ne Davida, iz čigar hiše pa je bil rojen sam Izveličar Jezus Krist. Marija je bila judovskega rodu, pa tudi rednik Jezusov, Jožef, je bil judovskega pokolenja in razun njega še vsi apostoli, med njimi tudi štirje evangelisti, pisci sv. pisma nove zaveze.

Zato slabo pristoji »Slovenecu« tako pisanje o Židih, ki je v stanju v ljudeh omajati vero v samega živega Boga in nauke ter zapovedi edino zveličane katoliške cerkve.

Vendar »Slovenčeva« modrost ni zrasla na njegovem zeljniku, ampak nekje čisto drugje.

Pravi vir vse antisemitske propagande tvorijo takozvani »Protokoli modrih z Ziona«.

ki tvorijo sedaj predmet zelo interesantnega sodnega procesa v Bernu v Švici.

Ta proces je prvi poizkus, da se ugotovi, ali so »Protokoli modrih z Ziona« resnični, ali pa gre za čisto navadno potvorbo, ki so si jo izmislili ljudje, kateri v obrambo kapitalističnega izkoriščanja in zatiranja odgovarjajo na vsako njim stavljen, neljubo vprašanje z: »Jud je kriv!«

Ti »Protokoli modrih z Ziona« tvorijo vir antisemitske propagande.

Na nje se opira in sklicuje tudi nacijsko gibanje v Nemčiji.

Izvirajo pa ti »Protokoli« od nekega uradnika tajne ruske caristične policije (kako naj bi sicer opravičili pogrome proti Židom v Rusiji? Op. ur.) in so izšli l. 1919 v nemškem prevodu, katerega je oskrbel stotnik v rez. Müller von Hansen, prijatelj Ludendorffa, izdajatelja protijudovskega časopisa »Der Hammer« (Kladivo).

Knjiga je vzbudila v Nemčiji veliko senzacijo. Vsebinsko knjige tvori ba je prevod originalnega zapisa in govorov s prvega verskega židovskega kongresa v Baslu l. 1897.

Judje naj bi bili na tem kongresu sklenili,

da bodo uničili vse države, in sicer s punkti, gospodarskimi krizami in svetovnimi vojnami, pri čemur se bodo posluževali kapitala, časopisja in prostozidarskih lož (o marksizmu tedaj še ni bilo govora, zato bi »Slovenec« najbrž rad te protokole še naknadno nekoliko izpopolnil. Op. ur.). Na to pa, da bodo vzpostavili svetovno judovsko kraljestvo, s kraljem Judov na čelu, ki bo obenem »resnični papež vsega sveta«.

Ker so naciji te »Protokole« širili tudi v Švici, je zveza judovskih verskih občin vložila pri zvezinem sodišču v Bernu tožbo po zakonu o pobijanju »šundliterature«. Tožitelji predlagajo prepoved širjenja knji-

ge »Protokoli modrih z Ziona« in utemeljujejo svojo zahtevo s tem, da so protokoli prosta izmišljotina, s katero bi radi gotovi elementi hujskali proti Judom.

Na podlagi te tožbe je nastal proces, ki vzbuja splošno pozornost, ki pa najbrž ne bo tako kmalu zaključen, ker bodo naciji gotovo z vsemi sredstvi branili judovske protokole. Kajti ti protokoli tvorijo osnovo nacijske vere, z njimi ona stoji in pade.

Kakor so se mogli čitatelji prepričati, so »Protokoli modrih z Ziona« neverjetna fantazija, ki se je mogla roditi ali v glavi versko blaznega Juda, ali pa v hudobnih možganih agenta ruske carske ohrane, ki je hotel dobiti primerno opravičilo za judovske pogrome.

Iz teh virov črpa tudi »Slovenčev« informator. Ako on verjame v »pristnost« teh protokolov, mu tega niti najmanj ne moremo zameriti, kajti znana je težnja, nad katero se pa ni še nihče spodtkal, in v čije izpolnitev mora vsak verovati in za njo delati (in dela se s polno paro), če noče večnega pogubljenja in čije cilj je,

da bo na svetu en hlev in en pastir.

Ali se ne vjema to čudovito lepo s »Protokoli modrih z Ziona«? Kaj ne gospodje, vaše geslo je: Rečem ti, da mi ne porečeš!

Konzumno društvo za Slovenijo, r. z. z o. z. v Ljubljani

sklicuje na podlagi § 18 pravil krajevne zbornice, ki se bodo vršili dne 25. novembra t. l. Po sledečem sporedu:

- ob 10. uri dopoldne v Delavskem domu na Savi;
- ob 9. uri dopoldne v poslopiju Delavske zbornice v Celju;
- ob 9. uri dopoldne v prostorih Zadrugnega doma v Prevaljah;
- ob 9. uri dopoldne v prostorih zadrugne gostilne v Trzinu (bivši Zadrugni dom);
- ob 10. uri dopoldne v prostorih Delavske zbornice v Mariboru.

Dne 28. novembra 1934 ob 20. uri zvečer v prostorih Zadrugnega doma v Ljubljani, Žibertova ulica 27.

Dnevni red vseh krajevnih zborov je sledeč:

1. poročilo o gospodarskem stanju za drugo;
 2. posvetovanja in sklepanje o predlogih za občni zbor;
 3. volitev pooblaščenec za občni zbor.
- Pripomba: Zborovanju predseduje navzoči član načelstva ali nadzorstva. Zbor je sklepčen, če je navzoča vsaj desetina članov, v vsakem slučaju pa je eno uro pozneje sklepčen ne glede na število navzočih. Pooblaščenec za občni zbor se izvolijo tako, da pride na vsakih 1000 članov po en pooblaščenec. Članstvo se na zboru dokaže s člansko izkaznico, ki o je prinesli seboj.

Konzumno društvo za Slovenijo sklicuje dalje na podlagi § 20 pravil

svoj redni letni občni zbor,

ki se bo vršil dne 2. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v posvetovalnici Delavske zbornice v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Volitev treh članov načelstva.
5. Volitev treh članov nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Pripomba: Delegati se izkažejo s pooblastilom, ki ga podpiše predsednik krajevnega zbora na sedežu bivše podružnice. O

Ne bojte se zime!

Dobro oblečen človek je zaščiten proti mrazu. Naše nizke cene omogočajo vsakomur, da se dobro obleče.

OBIŠČITE NAŠE PRODAJALNE.

TIVAR-obleke